

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a felperesnek az I. rendű és II. rendű alperesek ellen ajándék visszakövetelése iránt a Fővárosi Bíróságnál 10.P.22.563/2007. számon megindított és másodfokon a Fővárosi Ítéletáblának 1.Pf.21.752/2009/7. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 54. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az I. és II. rendű alpereseknek 15 napon belül együttesen 300.000 (háromszázezer) forint - ÁFÁ-t is tartalmazó - felülvizsgálati eljárási költséget.

A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

I n d o k o l á s :

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy a B. kerület hrsz.-ú, természetben B. V. u. alatti ingatlan - a Ptk. 582. § (1) bekezdése által meghatározott - ajándék visszakövetelésének jogcímén az ő tulajdonát képezi.

A keresetét azzal indokolta, hogy a volt első férjével: a néhai dr. B. B. vel kötött házasságát a bíróság 1968. évben felbontotta. Ezt követően a néhai újabb házasságot kötött dr. D. E. vel, majd 1971. évben vele és a felperessel közös gyermekeivel: az I. és II. rendű alperesekkel együtt Svédországba utazott turista útlevéllel, ahonnan azonban sem ő, sem az alperesek nem tértek vissza. Ezt követően a felperes az I. és II. rendű alpereseket az anyagi önállóságuk eléréséig rendszeresen támogatta anyagilag, majd az 1996. április 4-én kelt ajándékozási szerződéssel a holtig tartó hasznélvezeti jogával terhelten az I. és II. rendű alpereseknek ajándékozta a B. V. u. alatti lakásingatlanát. Az ajándékozás előtt gerincsérv miatt lebénuult, két éven át mozgásképtelen volt, felépülésére nem volt remény. Megtakarításából fedezett orvosi kezelés eredményeként járóképesse vált. 1997. évben a néhai második házasságát a bíróság felbontotta, majd 1997. november 26-án a néhai visszatelepült Magyarországra és magával hozta a házastársával közös svédországi ingatlanának az értékesítéséből őt megillető 1.000.000 svéd koronát is. A hazatelepülését követően a néhait a felperes a saját lakásába befogadta, majd vele 1999. januárjában ismét házasságot kötött. A néhai által Magyarországra hozott pénz

fele részét az életközösség alatt felélték, a fennmaradó összeget és értéktárgyaikat pedig 2002. októberében ismeretlen tettes a lakásból eltulajdonította. Házastársa betegsége, 2004 júliusában bekövetkezett halála anyagi erejét felemésztette. Nyugdíjas orvosként havi 164.400 forint a nyugellátása, 87 éves életkora és betegségei miatt kereső foglalkozásra nem képes. Örökletes genetikai, a különböző szervek működészavarával járó SLE betegségben szenved, rekeszsérve van, mozgásszervi, gerincbetegsége is fennáll, kötőhártya szárazsága miatt műkönny használatra szorul. A lakásrezsi mellett a havi gyógyszerköltsége 72.000 forint, az orvosi kezelésekkkel összefüggésben havi 11.000 forint költsége merül fel. Diétásan étkezik, tömegközlekedésre nem képes, orvoshoz taxival jár. Havi 46.000 forint étkezésére, további 46.000 forint a tisztítószerre, ruházati cikkekre és a tisztálkodási szerekre és 24.000 forint a taxira fordított költsége. A háztartási munkák elvégzésére 900 forintos órabérrel, havi 25.000 forintért kisegítőt vesz igénybe. Ingatlan vagyona, jelentős értékű ingósága, megtakarítása nincs, létfenntartása érdekében értéktárgyai értékesítésére, a lakással kapcsolatos karbantartási munkák elvégeztetésére - mázolás, redőnykészítés, ablakjavítás - baráti kölcsönök felvételére kényszerült.

Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Állításuk szerint a felperes létfenntartás a biztosított. 2008. júniustól havonta személyenként 1.000-1.000 svéd koronát, mintegy 54.000 forintot utalnak a felperes részére, így a nyugdíjával együtt havi 218.395 forint rendelkezésére áll. Havi gyógyszerészükséglete 3.765 forint, tömegközlekedésre képes, rendezett körülmények között, nagypolgári jólétben él. Az ingatlan tisztántartottsága kifogástalan, berendezett, a felperes vagyontárgyak értékesítésére nem kényszerült.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében megállapította, hogy az ingatlan tulajdonjoga a felperest ajándék visszakövetelése jogcímén megilleti. Az illetékes földhivatali hatóság megkeresésévei rendelkezett a felperes tulajdonjogának. bejegyzéséről. Az alpereseket tűrésre, és az állam javára egyetemlegesen 900.000 forint kereseti illeték, 82.320 forint szakértői díj és 90.323 forint fordítási díj megfizetésére kötelezte.

Az ítéletének indokolásában tényként állapította meg, hogy a perbeli ingatlan fenntartási költsége havi 74.531 forint, a takarítás díja havonta 25.000 forint. A felperes a 2008. februári gázdíj kiegyenlítésére fedezettel nem rendelkezett, tanúvallomások igazolták, hogy jelentős értékű festményét, étkészletét értékesítette. Az elfogadott igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint a felperes egészségi állapota hullámzó lefolyású, jövőbeni alakulására egyértelmű állásfoglalás nem adható. Állandó

gyógykezelésének módja aktuális állapotától függ. Mozgásszervi betegségét konzervatív kezeléssel egyensúlyban tartják, a tolószékbe kényszerülés valószínűsége csekély. A tömegközlekedési eszközök használatára alkalmatlan, gyümölcsből, zöldségből, főzelék-illetve tésztafélékből, baromfiból, halételekből álló speciális diéta tartására szorul. Az általa csatolt gyógyszerlista, támbot és a derékfűző használata indokolt, a heti egy-két masszázs elfogadható. Önálló életvitelre, közepes erő kifejtést igénylő háztartási munkák elvégzésére képes, a meghaladó háztartási munkák tekintetében kiegészítőre szorul.

A felperes nem bizonyította az állított gyógyszerköltség felmerülését, az általa összeállított, a szükséges gyógyszereket tartalmazó listát azonban az orvosszakértői vélemény indokoltnak tartotta. A SOTE K. Klinika Tömb 2008. április 8-i zárójelentése a gyógyszereket rögzíti. Az OEP kimutatása csak a vény köteles és az egyidejűleg kiváltott nem vény köteles készítményeket tartalmazza, emellett, a szakvélemény megállapítása szerint a felperes gyógyszerkészletsége állapotától függ. Az elsőfokú bíróság a fentieket értékelve a Pp. 206. § (3) bekezdésének alkalmazásával a felperes gyógyszerköltségét havi 30.000 forintban határozta meg. Nem tekintette túlzott mértékűnek az orvosi kezelésekkal összefüggésben megjelölt havi 11.000 forintos költséget, a háztartási munkákra fizetett havi 25.000 forint háztartási kiegészítői díj pedig elfogadható. Tömegközlekedési eszközök használata a felperes számára orvosilag nem javasolt, a személyszállítás közismerten magas tarifáira, az ingatlan és a kezelő intézmények közötti távolságra figyelemmel a havi 24.000 forint közlekedési költség indokolt. Az étkezésre, a ruházati cikkek, valamint a tisztálkodási és tisztító szerekre megjelölt havi költség számla hiányában is elfogadható a köztudomású fogyasztói árak, a diétával járó többletköltség, és az ingatlan nagysága alapján.

A felperes megtakarítással nem rendelkezik, jelentős mértékű kiadásaira csat nyugdíja nyújt fedezetet. Az alperesek támogatást csak a per alatt nyújtottak. A perindítást megelőzően a felperes leveleire nem válaszoltak. A felek megromlott kapcsolata kétségesse teszi az alperesek önkéntes teljesítését. A felperes életkora, súlyos betegségei miatt nem maradhat bizonytalanságban. A külföldön élő allJeresektől természetbeni segítségre sem számíthat. Magas nyugellátása ellenére kiadásai, egyéb körülményei igazolják létfenntartás a veszélyeztetettségét. Jó egészségi állapota átmenetinek tekinthető, abban javulás nem várható. Szükség esetén háztartásának vezetése, a gyógyszerek beszerzése, gondozása, ápolása csak anyagi szolgáltatással valósulhat meg. Megtakarítás hiányában egy váratlan kiadás is megrendíti anyagi helyzetét.

Az elsőfokú bíróság a fentiek együttes mérlegelésével arra a következtetésre jutott, hogy a felperest életkorára, egészségi állapotára, esetleges gondozásra szorultságára és egyéb körülményeire tekintettel az ajándék visszakövetelésének joga megilleti. Az pedig nem kétséges, hogy az ajándék visszaadása az alperesek létfenntartását nem veszélyezteti. A II. rendű alperes havi 12.000 svéd korona nyugellátásban részesül, havi kiadása 7.000 svéd korona, 400.000 svéd korona megtakarítással rendelkezik.

Az ítélet ellen az alperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben kérték annak megváltoztatását, a kereset elutasítását és a felperes kötelezését a perrel felmerült költségeik megfizetésére.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította. Úgy rendelkezett, hogy a le nem rótt 900.000 forint kereseti illetéket, az állam által előlegezett 82.320 forint szakértői díjat, 90.323 forint fordítási díjat az állam viseli. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek, mint együttes jogosultaknak 1.250.000 forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

A döntését azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megsértésével, téves mérlegeléssel, megalapozatlanul jutott arra a következtetésre, hogy a felperesnek az ajándékra saját létfenntartása érdekében szüksége van, és az ajándék visszaadása az alperesek létfenntartását nem veszélyezteti.

A Legfelsőbb Bíróság több közzétett határozatában kiemelte; fontos egyéni és társadalmi érdekek szólnak amellett, hogy a Ptk. 205. § (1) bekezdése szerint a felek kölcsönös és egybehangzó akaratnyilvánításával megkötött szerződések alapján létrejött jogi helyzetek kellő indok nélkül egyoldalúan ne kerüljenek felszámolásra. Ez vonatkozik az ajándékozási szerződésekre is, melyekben az ajándékozó részéről biztosított ingyenes előny juttatása és elfogadása a felek megállapodása volt. Ennek alapján jogi védelem illeti meg a megajándékozottakat azt az érdekeiket is, hogy bízhatnak az ajándékozás véglegességében. A Ptk. 582. §-a ezért kivételes jelleggel, meghatározott esetekben teszi lehetővé az ajándék visszakövetelését. A Ptk. 582. § (1) bekezdése kimondja, hogy a még meglevő ajándékot az ajándékozó visszakövetelheti annyiban, amennyiben arra létfenntartása érdekében szüksége van, és az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását nem veszélyezteti. A szabályozásból következően a létfenntartás veszélyeztetettségére alapítva az ajándék sikeres visszakövetelésének egyik feltétele az, hogy az ajándékozonak létfenntartása érdekében az ajándékra szüksége van, a másik

feltétel pedig, hogy az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását ne veszélyeztesse.

A Pp. 3. § (3) bekezdésének első mondata szerint a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása a feleket terheli. Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. Az eljárásjogi rendelkezések alapján az alperesek tagadásával szemben az ajándékozó felperest terhelte a Ptk. 582. § (1) bekezdése szerinti ajándék visszakövetelésre alapot adó tények bizonyítása.

Az ajándékozó létfenntartásának veszélyeztetettsége jövedelmi és vagyoni viszonyai, a havi megélhetéshez, mindennapi szükségletei - lakhatási, ételmezési, közlekedési költségek - kielégítéséhez, a gyógykezeléséhez szükséges költségek alapján, az általános értékviszonyokra is figyelemmel és annak vizsgálatával ítéltető meg, hogy életkora, egészségi állapota miatt mennyiben szorul ápolásra, gondozásra és ez a helyzet átmeneti jellegű, vagy állandósultnak tekinthető-e.

Az elsőfokú bíróság az alperesek által vitatott, a felperes oldalán felmerült havi rendszeres kiadások összegét és ezek mértékét és erre figyelemmel létfenntartásának veszélyeztetettségét a Pp. 206. § (1) bekezdésére, a Pp. 206. § (3) bekezdésére hivatkozással állapította meg.

A Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapítja meg, a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el. A Pp. 206. § (3) bekezdése kimondja, hogy a bíróság a kártérítés vagy egyéb követelés összegét, ha szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján nem állapítható meg, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg. A Pp. 206. § (1) bekezdéséből következően a bíróság a tényállást a bizonyítás eredményén kívül a bizonyítást nem igénylő ténymegállapítások útján, továbbá a tárgyalás egészének értékelésével állapítja meg. A bizonyítást nem igénylő ténymegállapítás Pp. 163. § (2) és (3) bekezdése alapján az ellenfél beismerése, a felek egyező előadása, az egyik félnek az ellenfél által kétségbe nem vont előadása alapján tehető, emellett a bíróság valóban fogadhatja el az általa köztudomásúnak ismert tényeket. A Pp. 206. § (3) bekezdésében foglalt szabad bírói mérlegelés alkalmazására csak akkor van lehetőség, ha a bíróság a jogvita elbírálásához szükséges valamennyi indítványozott és célravezető bizonyítást lefolytatta.

Az alperesek nem vitatták, hogy a felperes részére 2009. évben havi 164.400 forint nyugellátást folyósítottak, betegségei miatt rendszeresen orvosi kezelésben részesül, diétás étkezésre szorul. A felperes havi gyógyszerköltségét az OEP által igazolt 3.765 forintban, a háztartási kisegítő díját havi 25.000 forintban elismerték. Az elsőfokú ítélet meghozatala előtt már nem vitatták, hogy a felperes: megtakarítással nem rendelkezik. Nem fellebbezett ténymegállapítás, hogy a felperes lakhatását biztosító ingatlan havi fenntartási költsége 74.531 forint, és az sem, hogy a felperes mozgásszervi állapota miatt a tömegközlekedési eszközök használata orvosilag nem javasolt. Az alperesek fellebbezésükben helyesen hivatkoztak arra, hogy a felperes az elsőfokú bíróság többszöri felhívása ellenére sem igazolta számlákkal, okiratokkal a havonta rendszeresen felmerülő általa állított gyógyszer-, orvosi kezelések-, étkezési-, taxi-, a tisztálkodási- és a lakás tisztítószeres költségeit. Az elsőfokú bíróság a bizonyítatlanság következményét a Pp. 3. § (3) bekezdésének szabályától eltérően nem értékelte a felperes terhére. A havonta rendszeresen felmerülő költségek összegét mérlegeléssel, közismert tényekre utalással határozta meg, holott a már hivatkozott eljárásjogi szabályok alapján bizonyíték hiányában az egyébként bizonyítható, és köztudomású tényeknek sem minősülő költségek mérlegeléssel nem állapíthatók meg. Az orvosszakértő véleménye, a kórházi zárójelentés csak a felperes gyógyszereszkükségletét igazolja. Az általa összeállított és a gyógyszerek fogyasztói árát is tartalmazó lista ugyan támpontot ad annak havi költségére, de nem alkalmas a ténylegesen és rendszeresen felmerülő kiadás összegszerűségének bizonyítására. A fellebbezési eljárásban csatolt 2009. március havi gyógyszereszámlából sem vonható le megnyugtató következtetés az e címen felmerülő átlagos költségekre, figyelemmel arra is, hogy a szakvélemény szerint a felperes gyógykezelésének módja aktuális állapotától függ. Nincs bizonyíték arra sem, hogy a felperes közlekedésére heti rendszerességgel taxi szolgáltatást vesz igénybe. Állítását nyomatékosan gyengíti Mné G. Cs. tanúvallomása a (22. jkv.), mely szerint a felperest rendszeresen barátai viszik orvoshoz. A diétás étkezési-, a tisztálkodási és a lakás tisztítószeres költségeinek összegére csak az alperesek által vitatott felperesi előadás áll rendelkezésre.

A rendelkezésre álló bizonyítékokból kizárólag az állapítható meg, hogy a felperesnek havi nyugdíjából és az alperesek által folyósított támogatásból 218.400 forint jövedelme van. Megtakarítása nincs, magánszeméllyel szemben 500.000 forint, az ingatlan karbantartására felvett kölcsöntartozás terheli. Szükségletei biztosítása érdekében étkészletét, három festményét értékesítette. Az O. Nyrt.-vel kötött szerződése alapján minden hónapban kéthavi nyugdíjának megfelelő összege kölcsön rendelkezésére áll. Lakhatása a perbeli ingatlanban biztosított. Magas életkora ellenére jelenleg önellátó, diétásan étkezik,

elvégzi a kisebb bevásárlásokat, főz, segítség nélkül tisztálkodik. Önálló életvitelre, közepes erőfeszítést igénylő háztartási munkák elvégzésére képes, egyéb háztartási feladatokra kisegítőt vesz igénybe. Ápolásra, gondozásra jelenleg nem szorul, de tömegközlekedési eszközökkel nem közlekedhet. Betegségeire jelentős mennyiségű gyógyszer szedése javasolt. Egészségi állapotának jövőbeni alakulása nem prognosztizálható. A felperes jövedelméből fedezi az ingatlan fenntartási költségeit havi átlag 74.531 forint összegben, a háztartási kisegítő díját havi 25.000 forint összegben, és az OEP által igazolt havi 3.765 forint gyógyszerköltségét. A bizonyított kiadásainak együttes összege 103.296 forint. Nem bizonyította, hogy a jövedelméből fennmaradó 115.104 forint a diétás ételmezési-, további gyógyszer-, tisztálkodási- és a lakás tisztántartásával kapcsolatos költségeire az általános értékviszonyoktól eltérően nem nyújt fedezetet. A perben feltárt adatok létfenntartása veszélyeztetettségét nem igazolják, ezért az ajándékot jogszerűen nem követelheti vissza az alperesektől. A Ptk. 582. § (1) bekezdésében foglalt egyik törvényi feltétel hiánya miatt az ítélőtábla nem vizsgálta a másik konjunktív törvényi feltétel - az ajándék visszaadása a megajándékozottak létfenntartását ne veszélyeztesse - fennállását.

A másodfokú bíróság a fellebbezési érveléssel szemben megjegyezte, hogy a természetbeni gondozás és tartás bizalmi viszonyt feltételez a jogosult és gondozást ellátó személy között, a felperes jelenlegi egészségi állapotában természetbeni gondozásra nem szorul. Életkörülményeinek változása, jövedelmének csökkenése, egészségi állapotának romlása, gondozásra, ápolásra szorultsága, létfenntartásának veszélyeztetettsége alapot adhat új kereset indítására. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a sikeres igényérvényesítés esetén, amennyiben az alperesek a felperes gondozásáról, tartásáról pénzbeni járadék fizetésével képesek gondoskodni és erre készségüket is kifejezésre juttatják, a bíróságnak azt is vizsgálni kell, hogy szolgáltatásuk ellenében mentesíthetők-e az ajándék visszaadásának kötelezettsége alól.

A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt a másodfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyása iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokolásában - konkrét jogszabálysértés megjelölése nélkül - a másodfokú ítélet alapjául szolgáló tényállás megállapításának a módját támadta és hivatkozott arra is, hogy a másodfokú bíróság az indokolási kötelezettségének sem tett eleget.

Az I. és II. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmeket a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelmek keretei között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I.1. A Pp. 206. § (1) és (3) bekezdésében foglaltakból - a másodfokú bíróság helyes indokai szerint - az következik, hogy a szabad bírói mérlegelés és a bíróság ún. szabad belátása szerinti határozathozatalának szabálya nem azonos egymással. A szabad bírói mérlegelés célja és eredménye ugyanis a felek jogvitájának az alapjául szolgáló tényállás megállapítása, a bíróság szabad belátás szerinti döntése pedig valójában magának a bírósági határozatnak - a már megállapított tényálláson és a marasztalás jogalapjának a meghatározásán alapuló - tartalmával azonos. A Pp. 206. § (3) bekezdése azonban csak kivételesen, akkor alkalmazható, ha a kártérítés vagy egyéb „követelés összege” bizonyítás útján nem állapítható meg. Ha viszont mód van a bizonyításra, annak lefolytatása nem mellőzhető, ezért a bíróság szabad belátása alapján a követelés összege csak akkor határozható meg, ha a bíróság előzetesen minden rendelkezésre álló és célravezető bizonyítást lefolytatott, tehát a bizonyítási lehetőségeket kimerítette (P.törv.I.20.499/1967., LB PK 49. számú állásfoglalás). A Pp. 206. § (1) bekezdése szerint pedig a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetésén és a maguk összességében történő értékelésén kívül csak a Pp. 163. § (2) és (3) bekezdésén alapuló ténymegállapítások útján állapíthatja meg, tehát az ellenfél beismerése, egyik félnek a másik által bírói felhívás ellenére kétségbe nem vont előadása folytán valónak fogadhat el tényeket, ha azok tekintetében kételye nem merül fel, és valónak fogadhatja el az általa köztudomásúnak ismert, továbbá azokat a tényeket is, amelyekről a bíróságnak hivatalos tudomása van.

A Pp. - bizonyítási kötelezettségre vonatkozó - 3. § (3) és 141. § (2) bekezdése szerint a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása és a bizonyítékok előadása, illetve előterjesztése - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a feleket terheli, a bizonyítás tárgyát a Pp. 163. § (1) bekezdése értelmében a per eldöntéséhez szükséges tények képezik, a bizonyítási kötelezettség, illetve a bizonyítási teher Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt főszabálya értelmében pedig a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el, a bizonyítási teher, tehát a bizonyítatlanság következménye pedig annak a félnek a terhére esik, aki az őt terhelő bizonyítási kötelezettségnek nem tett eleget.

Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a felperes létfenntartásához szükséges költségek összege a lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján nem volt megállapítható, ezért azt az elsőfokú bíróság a Pp. 206. § (3) bekezdése alapján, szabad belátása szerint határozta meg.

Ezzel szemben helyesen jutott a másodfokú bíróság arra a jogi következtetésre, hogy eljárásjogi szabályt sértett az elsőfokú bíróság akkor, amikor a felperes létfenntartásához szükséges rendszeres költségek - I. és II. rendű alperesek által elismert 103.296 forintot meghaladó - köre és összege vonatkozásában fennálló bizonyítatlanság következményeit nem értékelte a felperes terhére, hanem a havonta rendszeresen felmerülő költségek összegét annak ellenére is mérlegeléssel, illetve közismert tényekre való utalással határozta meg, hogy egyrészt a hivatkozott eljárásjogi szabályok szerint az egyébként bizonyítható lett volna, másrészt a létfenntartáshoz szükséges költségek összege - a Pp. ún. egyszerűbben bizonyítandó tényekre vonatkozó - 163. § (3) bekezdése szerinti köztudomású ténynek nem tekinthető, és arról a perbeli esetben a bíróságnak hivatalos tudomása sem lehetett.

2. A másodfokú bíróság a felülvizsgálattal támadott körben a peres felek egymással ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő véleményének, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást.

A bizonyítási eljárás - fentebb hivatkozott - szabályaiból az következik, hogy a bizonyítandó tények körét, a bizonyítási kötelezettséget és a bizonyítatlanság következményeit rendszerint a per érdemi elbírálására irányadó anyagi jogi, kivételesen pedig eljárásjogi szabályok határozzák meg. A jogot alapító tényeket annak kell bizonyítania, aki a jogot érvényesíteni kívánja, a jog létrejöttét vagy érvényesíthetőségét kizáró vagy a jogot megszüntető tényeket pedig annak, aki a jog érvényesítését ellenzi.

A Ptk. 582. §-ának anyagi jogi szabályai a már teljesített ajándékozási szerződések esetére - azok ingyenes jellegére tekintettel - biztosítanak az ajándékozó számára szűk körben visszakövetelési jogot. Visszakövetelési igény sikeres előterjesztésére csak a hivatkozott törvényhely által taxatív (kimerítően) felsorolt esetekben, és csak az ott meghatározott együttes törvényi feltételek fennállása mellett kerülhet sor. A visszakövetelési jog az ajándékozás sajátosságaiból következő kivételes jogosultság, ezért az annak alapjául szolgáló okokat kiterjesztően értelmezni nem lehet és a visszakövetelés

feltételeinek fennállását az ajándékozónak kell bizonyítania.

A Ptk. - felperes keresetének az alapjaként megjelölt - 582. § (1) bekezdése szerint a még meglevő ajándékot az ajándékozó visszakövetelheti annyiban, amennyiben arra létfenntartása érdekében szüksége van, és az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását nem veszélyezteti.

Az idézett anyagi jogi szabály nyelvtani értelmezése szerint az ajándék e jogcímen csak három együttes (konjunktív) feltétel meglétében, akkor követelhető vissza, ha:

- a) az ajándék tárgya a visszaköveteléskor még megvan,*
- b) az ajándék csak annyiban követelhető vissza, amennyiben arra az ajándékozónak a létfenntartása érdekében szüksége van, és*
- c) csak akkor, ha az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását nem veszélyezteti.*

Nem volt vitás a perben az hogy az ajándék visszakövetelésének a fenti a) pont szerinti törvényes feltétele fennáll, hiszen az ajándék tárgyát képező ingatlan jelenleg is megvan, míg a visszakövetelési jog b) pont szerinti alapjául szolgáló tények fennállásának a bizonyítása - az alperesek tagadásával szemben - a felperest, a visszakövetelési jog érvényesíthetőségét kizáró c) pont szerinti tények fennállásának a bizonyítása pedig - a felperes tagadásával szemben - az arra hivatkozó II. rendű alperest terhelte.

A létfenntartás veszélyeztetettségének a vizsgálata az egységes ítélkezési gyakorlat szerint nem szűkíthető le a mindennapi szükségletek - a lakás és az ételmezés - anyagi fedezetének a tisztázására, és azt nem az ajándékozó pillanatnyi helyzete alapján kell megítélni. A létfenntartás körében az ajándékozó jövedelme és anyagi helyzete mellett azt is vizsgálni kell, hogy egészségi állapota, életkora miatt az ajándékozó mennyiben szorul ápolásra, gondozásra, és ez a szükséglete átmeneti jellegű vagy állandósultnak, esetleg egyre fokozódó mértékűnek tekinthető. Figyelemmel kell lenni ugyanakkor arra is, hogy az ajándékozás ingyenes jellegű, de kétoldalú jogügylet, amelynek létrejötte után a megajándékozott érdekei is védelemben részesülnek, ezért meghatározott, lényeges, komoly és valós okoknak kell fennállniuk ahhoz, hogy az eredményes visszakövetelésre sor kerülhessen. Ezzel kapcsolatban a PK 76. számú állásfoglalásban adott iránymutatás jön figyelembe. (BH 1992/4/245., BH 1997/11/211., BH 1999/2/68.)

A felperes létfenntartása körébe tartozó - fentebb részletezett - tények közül nem volt vitás a másodfokú eljárásban - a másodfokú bíróság helyes indokai szerint - az, hogy 2009. évben a nyugdíjas orvos felperes 164.400 forint - részben sajátjogú, részben özvegyi - nyugellátással rendelkezett, a betegségei miatt rendszeres orvosi

-és gyógyszeres kezelésre, valamint diétás étkezésre szorult, a kisebb háztartási munkákat személyesen ellátta, az általa alkalmazott háztartási kiegészítő díját az alperesek havi 25.000 forintban, a perbeli lakás fenntartásának a havi költségét pedig 74.531 forintban elismerték és nem vitatták azt sem, hogy a felperes megtakarítással nem rendelkezik, a mozgásszervi állapota miatt a tömegközlekedés a számára orvosilag nem javasolt. Az első- és a másodfokú eljárásban is vitatták azonban azt, hogy a felperes gyógyszerköltsége az OEP által igazolt 3.765 forintot meghaladná, az orvosi kezeléseinek, a diétás étkezésének, valamint tisztálkodási- és tisztítószerreinek, valamint a taxi - költségének az összege pedig elérné az általa megjelölt mértéket.

A fentebb idézett anyagi jogi és eljárásjogi szabályok szerint tehát a felperest annak a bizonyítása terhelte, hogy a perbeli ingatlan tulajdonjoga - egészben vagy részben - a létfenntartásához szükséges azért, mert a tényleges szükségleteinek fedezéséhez szükséges rendszeres költségek havi átlagos összege nemcsak az I. és II. rendű alperesek által elismert (25.000 + 74.531 + 3765 =) 103.296 forintot, hanem a rendelkezésére álló rendszeres bevételek együttes összegét is meghaladja.

a./ A több mint négy éven át folyamatban volt perben a felperes az alperesek tagadásával szemben csupán állította, de - a bíróság többszöri felhívása ellenére - nem bizonyította, hogy a diétás étellemezésével, a szükséges orvosi és gyógyszeres kezelésével, a tisztálkodási - és tisztítószerreinek beszerzésével, valamint a taxi igénybevételével összefüggésben milyen összegű tényleges és rendszeres kiadásai merülnek fel. A felperes erre vonatkozó tényállításait a perben kihallgatott tanúk vallomása, a kirendelt igazságügyi orvosszakértő véleménye és a becsatolt okirati bizonyítékok adatai - a másodfokú bíróság által helyesen kiemelt okok és körülmények miatt - nem támasztották alá. Iratellenesen hivatkozik a felperes arra, hogy az általa állított lényeges kiadások összegét bankszámla kivonatokkal igazolta volna, hiszen az említett okirati bizonyítékok adataiból csak a lakásfenntartási költségek és az általa eszközölt készpénz felvételek összege, valamint az tűnik ki, hogy az O. Nyrt.-vel kötött szerződés alapján minden hónapban a kéthavi nyugdíjának megfelelő összegű kölcsön áll a rendelkezésére, és a lakossági folyószámláján nyilvántartott megtakarítással nem rendelkezik. Önmagában abból pedig, hogy a felperes az elmúlt években néhány festményét igazoltan értékesítette, még nem következik az, hogy a megélhetéséhez szükséges költségekre a rendszeres bevétele nem nyújt fedezetet.

b./ A felperes rendszeres bevételeinek a meghatározása körében helyesen járt el mindkét fokú bíróság akkor, amikor a felperes nyugellátásán kívül az I. és II. rendű alperesek által a felperes részére 2008. június óta havonta folyamatosan átutalt összesen

2.000 svéd korona forintellenértékére is figyelemmel volt, és erre tekintettel a teljes bevételét összesen 218.395 forintban határozta meg. Ez az összeg pedig meghaladja a magyarországi bruttó átlagkereset jelenlegi havi 200.000 forintos összegét.

Tévesen hivatkozik a felperes ezzel szemben arra, hogy az említett 54.000 forint nem lett volna a rendszeres bevételei körében értékelhető, mert annak megfizetésére az alpereseket jogerős bírósági ítélet vagy perbeli egyezség nem kötelezi, ezért az bármikor indokolás nélkül megszüntethető anélkül, hogy a további teljesítése a Svédországban lakó alperesekkel szemben kikényszeríthető lenne.

Az alpereseket ugyanis a felperessel szemben a Csjt. 60. § (1) és 61. § (1) bekezdése alapján törvényes tartási kötelezettség terheli, e kötelezettségük teljesítésének az elsődleges módja pedig nem a jogerős bírósági határozat, illetőleg annak a végrehajtási eljárás útján történő behajtása, hanem a tartásra kötelezett önkéntes teljesítése. A felperes az alperesekkel szemben szülőtartási igényt a perben vagylagosan sem érvényesített, az alperesek viszont a teljesítési készségüket kifejezésre juttatták azzal hogy a felperes megélhetéséhez szükséges tartás-kiegészítés összegét a per tartama alatt több mint másfél éven át folyamatosan önként átutalták, és ez az összeg a felperes megélhetéséhez szükséges költségek fedezésére tényleges felhasználást nyert.

Abban pedig - a másodfokú bíróság helyes indokai szerint egységes az ítélkezési gyakorlat, hogy az ajándék létfenntartás veszélyeztetettségére alapított visszakövetelése iránti igény sikeres érvényesítése esetén a bíróságnak vizsgálnia kell azt is, hogy mentesíthető-e a megajándékozott az ajándék visszaadásának a kötelezettsége alól azzal, pénzbeni járadék fizetésével az ajándékozó tartásáról megfelelően gondoskodik. Ilyen esetben ugyanis nincs akadálya annak, hogy a járadék fizetésének elmulasztása esetén az ajándékozó a visszakövetelés iránti igényét újabb perindítás útján érvényesítse.

A Pp. 270. § (2) és 275. § (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

II. A Pp. 221. § (1) bekezdése szerint az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyeken a bíróság ítélete alapszik, meg kell

röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.

A másodfokú bíróság ítéletének indokolása a fentebb részletezett követelményeknek maradéktalanul megfelel. Ennél részletesebb indokolási kötelezettséget sem a Pp. idézett rendelkezése, sem más jogszabály nem ró a bíróságra, iratellenesen hivatkozik tehát az I. rendű alperes az ítéletének indokolásában arra, hogy a perben eljáró bíróságok az indokolási kötelezettségüknek nem tettek eleget.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet - a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. § (3) bekezdése alapján az érdemi döntés helyes indokaira is utalva - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, valamint a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett a Legfelsőbb Bíróság az alperesek felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeinek, valamint a felperes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéknek a viseléséről.

Budapest, 2010. november 2.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelével: tisztviselő